

Császári vizit Váradon (4.)

Legutóbb ígéretet tettünk arra, hogy felelevenítjük I. Ferenc József első és második nagyváradi látogatását. Lássuk, mi is szerepel a város jegyzőkönyveiben az akkor még koronázatlan magyar király első, 1852. június 18-i itt-tartózkodásáról. Az idézeteket betűhíven közöljük.

„Elnök polgármester úr előterjeszti: miszerint Ő Cs. Kir. Apostoli Felségének e városbani megjelenése s ennek örömmel rendezett nagy ünnepe után először van szerencséje e Községi üléssel együtt tanácskozni, s egyszersmind a csak pár napokkal ezelőtti napokon, hogy Ő. Cs. Kir. Apostoli Felsége e várost is meglátogatni kegyelmes volt.” Az előterjesztés a következőkben leírja, hogy ha a király az elnök-polgármestert, Csorba Jánost I. Ferenc József-érdemrenddel kitünteti, ez külön is legyen a jegyzőkönyv része.

Feljegyezték még, hogy „a Polgármester Úr külön köszönetet szavaz még azon 120 főből álló Városi Polgárokból alkotott lovas Banderium tagjainak, köszönetet mindazoknak, kik ez ünnepély rendezésére munkásságukat feláldozni készek voltak. Szíves köszönetét nyilvánítja a Köz Gyűlés is azon 120 főből állott lovas Bandériumot alkotott Városi Polgároknak, kik ön költségükön az ünnepélyt nagyobbá, fényesebbé tenni igyekvének. Örömmel szavaz köszönetet végre mindazon egyéneknek, kik semmi fáradságot nem kímélve az alkalom nagyszerűségéhez képest az ünnepélyt valóban érdekessé s kedvessé tették, és magokat a polgármester rendelkezése alá bocsátották, s így ezáltal a város díszét előmozdították. Emlékezzünk meg az ünnepélyt rendező bizottság tagjairól, akiknek Polgármester Úr külön köszönetet nyilvánított: Poynár János, Tar Sámuel, Farkas Lajos, Korda Andor, Dr. Grósz Fridrik, Nyári László, Zsiga Miklós, Bujdosó Mihály, Stern Antal, Marmorstein József, Kraul Antal.”

Bővebb leírást nem találtunk a királyi vizit eseményeiről, de valószínű, hogy a vendég látogatást tett a városban, és a püspöki palotabeli szállásán fogadta a küldöttségeket és a fe-

Ferenc József
1851-ben, Eduard
Klieber festménye

Kép forrása: Wikimedia Commons

lekezetek papságának képviselőit, amint tette azt második látogatásakor, öt esztendővel később.

Erre a második látogatásra 1857. május 26–28. között került sor, és mivel időközben megnősült a király, már nejével, Erzsébet királynéval érkezett városunkba. Nézzük, hogyan emlékezett vissza, korabeli dokumentumok alapján, a *Nagyvárad* napilap névtelen tárcaírója 1890-ben, az akkori királyi látogatás után megjelent lapszámokban.

A királyi párt 1857. május 26-án déltájban várták a szalontai országútnál (ma Aradi út), ahol a megérkezéskor három mozsárgyű díszlővést adott le, mire a város összes harangja megkondult. A város határában felállított díszkapunál a magas vendégeket a község és a városi tanács tagjai, valamint a polgármester, Csorba János fogadták, és hódolatuokat fejezték ki a császári ház iránt. A fogadáson jelen volt Nagyvárad, Arad és Szatmár bandériuma is, ezeknek tagjai a polgármester rendelete szerint mintegy száz méterrel a királyi pár hintója mögött elhelyezkedve kísérték a menetet.

A városba való bevonulás a Német (Teleki, ma Primăriei) utcán felállított diadalkapunál kezdődött. Itt gyülekeztek már délelőtt az udvari méltóságok, a császári és királyi tábornokok, a katonai tisztikar, a római katolikus papság, a nemesség, az állami hatóságok, a hitfelekezetek küldöttei, a különböző delegá-

ciók, valamint azok, akik kocsin vagy lóháton követni kívánták a menetet. A felsőbb osztályhoz tartozó hölgyek és urak a püspöki palotánál várták a királyi párt.

Az útvonal a Német utcán, a Szent László téren, az alsó hídon (Kishíd, ma Szt. László híd) át Olasziba, a Fő utcán keresztül pedig a püspöki lakhoz vezetett. A Német utcai dískaputól kezdve a céhek egy része, az elemi iskolásoktól kezdve a tanulói ifjúság, aztán ismét a céhek, majd a várad-olaszi parókianál felállított diadalívnel az izraelita hitközség tagjai és tanuló növendékei, utánuk pedig a katonaság képezett sorfalat, és a sorfal mögött mindehnyit a közönség foglalt helyet.

A királyi pár a püspöki palota előtt fogadta az udvari személyzet és a nemesség hódolatát, majd lakosztályukba vonultak. A rövid pihenő után a király és neje a palota dísztermében találkozott a rájuk várakozókkal. Tordai Szaniszló Ferenc püspök ünnepi beszédet mondott, majd a közönség, élén a püspökkel és a királyi párral, átvonult a székesegyházba, az ott tartandó tedeumra.

Az egyházi szertartás végeztével a magas vendégek ismét lakosztályukba vonultak vissza. Rövid pihenő után következett az udvari személyzetnek és egyéb méltóságoknak a bemutatása, majd a küldöttségek fogadása. Ezt udvari ebéd követte.

Ebéd után a király és neje városnézésre indult. A menet a püspöki palotától az Új soron (a Schlauch kert, ma Petőfi park déli, belváros felőli része), a Fő utcán, a Szent László téren át, a Zöldfa utcán, a nagypiaci töltésen, a felső (Baross, ma Dacia) hídon, a Megyeház utcán (a később kiépült Széchenyi tér, ma Traian park) át ért újra a Fő utcára, ahonnan az Új soron visszatért a püspöki palotába. A város esti kivilágítása már készen állt, így azt este fél 9 órakor a királyi pár is megtekintette.

Idézzünk egy mondatot az akkori tudósításból: „Amennyiben ő cs. k. Felsegeik a kivilágítást megtekinteni méltóztatnának, annak legmagasabb kiindulási idejét röppentyűk légbecsatása tudatandja.” Méltóztattak megtekinteni, másnap pedig dicsérő szavakkal méltatták az esti kivilágítást a polgármesternek. Dicsérhették is, hiszen az akkori idők egyik legfényesebb tűzijátékát láthatták!

A Városi Levéltárban a látogatással kapcsolatos dokumentumok között található az alábbi leírás; szó szerint közöljük:

„A kivilágítás 1857. május 26-án leend, amikor is a város költségére a köv. kivilágítások

fognak történni: a városház (a mai Sas szálloda) homlokzata, nevezetesen pedig az áltány (erkély – szerk. megj.) körüli nyolcz ablak alkalmoszerű festményekkel ellátva, pazar fényben és a legizletesebb alakzatokban fog kivilágittatni. A Szt. László szobra körül négy oldalról piramis alakzatban világitás, a nagy piacra pedig egy kápolna forma világitás – melyből Ő Felsegeik arczképei, a korona s diszjelek fognak előtűnni. Az izraeliták a nagy piac széliben lévő Gróf Batthányi féle házat fogják a legpazarabb fényben önköltségükön kivilágítani. A görög püspök Ő excellenciája pedig saját lakát és talán a tornyot is szintén önköltségén. A deák szertartású püspökségi lak körüli tér s az út a lazarethumig bengáliai tűz s lámpák által fog kivilágittatni. A tűzijáték – hogy a távoli lakók is láthassák, a Kálvária hegyre határozottat, hol a püspök és káptalan az épületeket s a felséges nevek kezdőbetűit (F. J. E.) három ölnyi nagyságban ki fogják világitani.”

A korabeli leírások szerint a kivilágítás előtt esett az eső, és erős szél is fújt, de a kijelölt órára kellemes idő lett. Másnap, május 27-én reggel a királyi fenségek tiszteletére eltervezett katonai díszszemle a nagy eső miatt elmaradt. A zivatar elvonultával a király és neje a leendő indóház alapkövetélteli ünnepségére indult nagy kísérettel. Itt a közönség csak belépti jegyekkel vehetett részt, ugyanis akkora volt az érdeklődés, hogy csak előre kihelyezett korlátok mögé, erős katonai felügyelet mellett lehetett a tömeget közel engedni a vasúti sínekhez.

A jövődó pályaudvar alapkövét Tordai Szaniszló Ferenc szentelte fel. A kőbe egy ólommal lezárt tokot helyeztek el, a tokba pedig különböző iratokat, pénzeket és emléktárgyakat. A felszentelés után a püspök üdvözlőbeszédet mondott, végül a tedeum eléneklésével az avatási ünnepség befejeződött.

Az alapkövetéltel után a király a hivatalokat – a helytartósági osztályt, az országos főtörvényszéket, az országos pénzügyigazgatóságot –, az országos törvényszéket a fogházakkal, a megyei kórházat, a katonai kórházat és Grósz doktor szemgyógyintézetét látogatta meg. A királyné és kísérete külön tett látogatást az Orsolya zárdában, a Német utcai bölcsődében és óvodában. Mindezek után a király és a királyné magánkihallgatáson fogadta azokat, akik „ezen kegyelmet kikérvén, az e részbeni engedelmet megnyerték”.

(folytatás a következő oldalon)

Biharország – história

Császári vizit Váradon (4.)

(folytatás az előző oldalról)

Délután, pontban 3 órakor, hatalmas népünnepély kezdődött a Rhédey kertben, a szalontai országút és a városi téglavető közötti téren. Nem sokkal 3 óra után az erre az alkalomra épített díszcsarnokkal szembeni hídon feltűnt a királyi fogat, s abból kiszállva a magas vendégek elfoglalták helyüket a csarnokban. Itt a polgármester üdvözlőbeszédet olvasott fel, majd átnyújtotta a királynak azt a paksamétát, amely a város költői vénával megáldott polgárai által az alkalomra írt köszöntő verseket tartalmazta.

Az udvari személyzet és a magas kíséret a díszcsarnoktól jobbra és balra eső, külön bejáratú ellátott páholyokban foglalt helyet. A népünnepély ideje alatt a rendet a polgármester helyettesének vezetésével a városi tisztviselők, a községi tanácsosok és e célra kijelölt polgárok tartották fenn. A népnek hat zenekar játszott, 8 boremelvény és 16 laci-konyha kínálatát élvezhették a polgárok, még sült ökröt is a sertéshús és más húsok mellett. Nagy volt az öröm, amikor a király és a királyné rövid időre a mulató közönség között elvegyült.

A város a császárné számára egy térdepelő imaszámolyra alkalmazható, pompás szőnyeget rendelt, melyre Szent László arcképe és a város címere volt hímezve. A szőnyeget Bécsben készítették, a festőművész Mezey Lajos utazott el érte a császárvárosba. Ugyanő tervezte meg a díszkivilágítás részleteit is.

A népünnepélyről a királyi pár a püspöki rezidenciára kocsizott udvari ebédre. Ennek végén adta át a püspök és a polgármester, valamint a nemesség a magas rangú vendégeknek szánt ajándékokat. Ez alkalommal öfelsége 1000 forintot adományozott a város szegényeinek.

Este „halász-táncvigalmat” tartottak a Fekete Sas fogadó dísztermében, háromezer jegyet osztottak ki rá, és részt vett az uralkodói pár is. A természet mesterien kivilágították, virágokkal és zöld ágakkal díszítették. Pestről akartak zenekart rendelni, de mivel nagyon sokba került volna a városnak, végül Kolozsvárról hozták át az akkori idők leghíresebbikét, Pongrácz zenekarát. A bál és a bankett kitűnően sikerült, köszönhetően br. Gerliczy Félix, Des Echerolles-Kruspér Károly és Mihály Albert hozzáértő szervezésének.

Másnap reggel a püspöki palota előtt gyülekezett a papság, a katonaság és a városi hivatalnokok, hogy a királyi párt elbúcsúztassák. Idézzük szó szerint a Városi Levéltár dokumentumában rögzítetteket az eseményről:

„Folyó év. május 28-án következett be a legmagasabb elutazás Nagyváradról Debreczenbe. Reggeli 6 órakor egybegyűlt a papság, a cs. k. katonaság, a cs. k. és községi hivatalnokok Ófelségeik szállása előtt, hogy a legmagasabb Uralkodó Párnak legalázatosabb hódolatukat még egyszer bemutassák. Egyszersmind számos néptömeg is gyűlt egybe, hogy a szeretett Császárnak s imádott Császárnénak hálátelt szívből még utolsó Istenhozzádot mondjon. A városi polgármester, tiszthatalóság és községtanács, valamint a községi papság kíséré Ófelségeiket a városi terület határáig. A nagyváradai szolgabírói járásnak 400 lovasból álló bandériuma szolgált diszkísérettel, melyhez Püspökinél a margitai járásnak bandériuma s ehhez ismét Borsnál mint a mezőkeresztesi járás határhelységénél e környék bandériuma csatlakozott. Itt állt egyszersmind a szolgabíró vezetése alatt a járási községek nagy része, legalázatosab hódolatukat bemutatandók. Mezőkeresztes, mint a járás főhelye előtt, ünnepileg diszitett diadalív volt fölállítva, melynek mindkét oldalán a főút hosszában a tanodái ifjúság s ifjú leánykák, kik az utazó Felségek útjára virágokat hintének, a községi előljárók a papsággal és a szolgabírói hivatalnokok voltak felállítva, hol a mezőpeterdi r. k. lelkész Lázár Miklós rövid magyar beszédben fejezte ki azon őszinte érzelmeket, melyeket ezen vidék lakosai benső ragaszkodásukban és hűségükben az imádott Felségek megérkezétségéhez csatoltak. Ó cs. k. Apostoli Felsége ezen beszédre kegyteljesen válaszolni méltóztatott. Innen és Mező-Peterden és Szent-Mártonon át egész Éjszak-Bihar megye határáig a Berettyó-hidnál, hol Reviczky megyei főnök várta Ó cs. k. Apostoli Felsége parancsait, bandériumok kísérik a legmagasabb menetet.”

Hosszú uralkodása során I. Ferenc József, Magyarország apostoli királya összesen háromszor látogatta meg Nagyváradot, de átutazóban többször is megállt a város pályaudvarán, és fogadta a helyi hatalmasságok és a tiszteletére a pályaudvaron összegyűlt alattvalók hódolatát.

Farkas László